

Hans Jørgen Vad: *Påskestrejkerne 1985 – Ti dage der rystede Schlüter*. (SFAH skriftserie nr. 33). (Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie, 1995). 199 s., 100 kr.

Hans Jørgen Vads bog er et stykke pionerarbejde om et hjørne af den nyere danske historie, nemlig de omfattende strejker omkring påsken 1985 i forbindelse med overenskomstforhandlingerne og Schlüterregeringens senere lovindgreb. Der var tale om efterkrigstidens største strejkebevægelse, som både overgik den legendariske 1956-konflikt og konflikterne i forbindelse med overenskomstforhandlingerne i 1961 og 1973. Vad redegør i bogens første halvdel for forløbet af strejkerne, og i anden halvdel analyseres disse.

Vad lægger ikke skjul på, at han havde og har »sympati for strejkernes formål« (s. 14). Og det er man som læser da heller aldrig i tvivl om. Og det er også bogens akilleshæl. Hvor meget man end kan bifalde engageret historiskrivning, går der jo også en grænse for, hvor langt man bør lade engagementet influere på substansen.

Det helt centrale problem for denne bog er således, at strejkerne hele vejen igennem ansues som de forspildte muligheds strejke («a missed opportunity»). Det er og var forfatterens inderlige håb, at strejkerne havde væltet Schlüter, som antydtes i undertitlen. Det giver bogen et uvirkeligt, spøgelsesagtigt skær, fordi der hele tiden enten eksplicit eller implicit arbejdes med en antagelse om, at det kunne – eller måske snarere *burde* være gået anderledes. Bogen bliver derved på mange måder næsten stædigt kontrafaktisk. Der arbejdes med andre ord for meget med, hvad strejkerne *ikke var* og *ikke blev* i stedet for med, hvad der rent faktisk skete, og hvordan dét bør fortolkes.

På samme måde skinner sympatien

også lidt vel rigeligt igennem, når et billede af to politibetjente i klammeri med mindst fem demonstranter omtales som »et billede af politivold« (s. 177). Ja, ja små slag, for den almindelige læser forekommer det nu ikke så entydigt. Det ser måske snarere ud, som om betjentene er på retræte over for den talmæssige overlegenhed. Hvordan man end vender og drejer det, er det ikke befordrende for troværdigheden.

I bogens beskrivende halvdel redegøres der for, hvordan strejkerne udviklede sig, og hvordan krav og strategier blev formuleret på tillidsmandsmøder rundt omkring. Strejkerne viste sig nemlig at savne opbakning fra fagforbundenes top, efter at regeringsindgrebet var en realitet. Beskrivelsen bygger fortrinsvis på dagblade og tidsskrifter samt interview- og rapportmateriale, som forfatteren selv har indsamlet – overvejende blandt aktivister og tillidsfolk på den yderste venstrefløj. Vad tilføjer sit eget materiale stor vægt, men det er spørgsmålet, om det ikke er indsamlet i en for snæver kreds og for sent (flere år efter)? Resultatet er i hvert fald, at fagbevægelsens top automatisk tillægges forræderrollen, og at folkene på gulvet blot forfølger det ene mål at vælte Schlüter. Men var det sådan? Og hvor gennemtænkte var kravene fra gulvet, og hvor realistiske var målene? Rystede Schlüter overhovedet? – ja, sikkert, hvis man nogle år efter spørger tillidsmanden, der var med på barrikaderne.

På den absolutte positivside skal det nævnes, at Vad har inddraget lokalradioernes udsendelser (overleveret på bånd) i sin undersøgelse. Disse var nemlig meget aktive som formidlere af budskaber til fordel for de strejkende. Det er både flot, at Vad påpeger, hvilken betydning dette nye medie havde, og analyserer de videre konsekvenser heraf, samt at han overhovedet inddrager denne for historikere ikke så uefne kil-

de. Enhver må jo erkende, at det bliver fremtiden for faget at inddrage de elektroniske medier. Men hvor mange tager erkendelsen alvorligt? Vad gør, og det er flot.

Et andet plus er hans skarpe øre for tvetunget tale på tillidsmandsmøderne. Preben Møller Hansen bliver således ristet over en sagte ild, når Vad piller hans store ord fra hinanden og afslører dem som tomme (s. 72).

I den analyserende anden halvdel savner man en analyse af de økonomiske konsekvenser, hvis de strejkendes krav blev imødekommet. Det havde betydning for opfattelsen af manøvrerum for regering og arbejdsgivere og bliver dermed en del af det samlede billede.

Det er en skam, at bogen har den førnævnte ideologiske slagside, for det er et meget væsentligt emne, der behandles. Og som Vad redegør for, er det blevet betænkeligt stedmoderligt behandlet – om ikke glemt/fortiet – i historiske værker, der burde have behandlet emnet seriøst. Vads kritik omfatter faktisk samtlige større Danmarkshistorier, der er udkommet siden slutningen af 1980'erne. Ikke ét af dem kan slippe fri for kritik for forglemmelse/fortielse eller grove faktuelle fejl.

Lige så velkommen som denne konstatering er, lige så velkommen er Vads insisteren på at ville diskutere, *hvorfor* påskestrejkerne er blevet forsømt af historikerne. For det er tankevækkende. Vad opholder sig en del ved, om der er tale om bevidst manipulation og/eller konspiration, men forkaster det dog (s. 174). Klogeligt, mener denne anmelder. Han forfægter derefter en anden tese, som går ud på, at forglemmelsen/fortielsen eller den sjuskede behandling af strejkerne skyldes, at de ikke passede ind i det gængse billede af firserne som det ny-konservative årti, hvor klassekampen døde. Og at historikerne derfor har fortrængt påskestrejkerne.

Vad har givet bolden op med påpegningsen af dette problem, og ligeså med selve sin undersøgelse af strejkerne. Der er meget at hente i hans undersøgelse, men den kan ikke stå alene. Dertil er den for udialektisk – man savner mere sammenhængende og forpligtende analyser af de strejkendes modparter – og den er for ensidig i sin sympati for strejkebevægelsen. Men videre undersøgelser kan begynde her. Der er da noget at diskutere med.

Niels Wiium Olesen

REGIONAL- OG LOKALHISTORIE

Bo Bramsen (red.): *Strandvejen – før og nu*. 1-2. (Politikens Forlag, 1995). 447 + 431 s., 499 kr.

Bo Bramsen har med dette værk fulgt sin succes i II bind *København – før og nu og aldrig*; det sidste led »og aldrig« om de urealiserede projekter er dog ikke med i det nye værk. Teksten er skrevet af ni kyndige forfattere, mens billedredaktionen med dens fyldige tekster

skyldes Bo Bramsen selv; der er op mod 1.000 illustrationer. Både den løbende tekst og billedteksterne er præget af høj kompetence og sikker, ligefrem stil uden svinkeærinder.

Strandvejen som helhed og dele af den er tidligere behandlet; det viser også den fyldige, systematiske opbyggede litteraturfortegnelse. Der har dog ikke tidligere været tale om en så fyldig fremstilling som her. Der er ikke sam-